

tár Egyesületben tiszta fogalmak és helyes elvek uralkodnak a könyvtárak rendeltetését, használatát és hatásait illetőleg. —r.

Magyar Nyomdászok Évkönyve. *Kiadja a könyvnyomdászok szakköre. Szerkeszti Tichy Ákos. 1899. Tizennegyedik évfolyam.* Budapest. 8-ad rét. 106 l.

A nyomdászok évkönyve, a zsebkönyv formát elhagyva, úgy látszik, a tekintélyesebb diszmnű külső hatásai felé törekszik. Mindenestre csak helyeselhető törekvés. A nyomdászok évkönyvének lehetőleg szép könyvnek kell lenni, habár a gyakorlati szempontok a régi formát indokoltabbá tették. Tartalma az idén is nagyobb-részt annak a derék gárdának közleményeiből került ki, a mely az utóbbi években úgy a Grafikai Szemle hasábjain, mint az évkönyvekben dicséretes buzgalommal szolgálja a hazai könyvnyomtatás ügyét. *Firtinger* Károly a szabadságharcz két nyomdász vértanújáról közöl meleg sorokat a félszázados évforduló alkalmából. *Radnai* Mihály a Pallas Nagy Lexikonát ismerteti igen behatóan, különösen a nyomdászati szempontokra figyelve. Szakszerű nyomdászati-technikai czikkek *Gelberger* Mihályé a négyzetpontokról, *Fuchs* Zsigmondé a gépmester adminisztratív működéséről, *Pavlovsky* Alajosé az akcidenciák színezéséről. Szép dolgozat továbbá a *Simonovits* Kornélé, mely a könyvnyomtatást mint művészetet méltatja. Az évkönyv kegyeletes nekrológban emlékezik meg *Waldow* Sándor németországi kiváló nyomdászati szakiróról s gondosan összeállított jegyzéket közöl a múlt évi szakbibliográfiáról. (—r.)

Friedrich Ahn. 1. *Bibliographische Seltenheiten der Truberliteratur.* Grác, 1894; 2. *Die slovenischen Erstlingsdrucke der Stadt Laibach (1575—1580).* Grác, 1896.

Két kis füzet fekszik előttünk; mind a kettő a szlovén protestáns irodalom nyomtatott termékeivel foglalkozik. Különös sors érte az osztrák protestáns szlovéneket. A XVI. század vége felé Karintiában, Stiriában, Krajnában megindult ellenreformáció a legkegyetlenebb eszközökhöz folyamodott, hogy kiirtsa a földszinéről az »eretnek« tanokat. Stiriában 1572-től, Krajnában 1596-tól vannak jezsuiták, a kik török-szakad módra akarják győzelemre juttatni a katolicizmus erősen megtépdesett zászlaját. E küzdelmében a katolikus papság s elsősorban a jezsuita-rend főfigyelmét a szlovén nyelven megjelent protestáns könyvekre fordította. 1581-től fogva egészen a XVII-ik század végéig valószínű irtóháborút folytatnak e könyvek ellen, s ha lehet, tömegesen összegyűjtve, ha így nem, hát akkor egyenként elégetik a városok piaczaín. Ily szomorú adatok a könyv-vandalizmusra a következők: 1581-ben 2000 szlovén Luther-bibliát éget el az

aqueilejai pátriárcha; Károly kir. herczeg 12.000 »eretnek« könyvet égetett el egyszerre. Elszomorító, a mikor Ahn könyvében olvassuk, hogy »Grác és Laibach fővárosokban 1600 és 1601-ben részint önként átadott, részint pedig erőszakkal elvett könyveket kocsi-számra égettek el a nevezett városok piaczáin«.

A protestáns ügy hanyatlása érlelhette meg Truberben, a szlovén nép reformátorában azt a gondolatot, hogy könyveit 1569-ben Krajna tartománynak adományozza. Ezeket a könyveket, a melyek főleg szlovén protestáns könyvek voltak, Laibachban őrizték, míg 1616-ban a laibachi jezsuiták kollegiumának a tulajdonai lettek. Ekkor a szlovén nyelvű protestáns irodalmat még egy csapás éri; a nagy ügygyel-bajjal megmentett szlovén protestáns könyvek, (Truber-irodalom), a melyekhez folytonosan vásároltak is, 1774-ben a jezsuita-kollégium leégésével oda égtek s így elpusztult az eredeti Truber-könyvtár is. Ily viszonyok közt a XVI. századból származó szlovén protestáns könyvek a legnagyobb bibliografiai ritkaságok közé tartoznak. Ezekhez a bibliografiai ritkaságokhoz szolgáltat adatokat *Ahn* itt említett két művében. A »Bibl. Seltenheiten«-ben részletesen leírja Spangenberg Postilla (1578.) című művét s ezzel kapcsolatban ismerteti a gráci egyetemi könyvtár XVI. századbeli szlovén protestáns könyveit; ezek a következők: 1. Truber, Uj testamentuma, 1557. 2. Horvát nyelvű uj testamentum 1562. 3. Truber, Catechismus, 1575. 4. Truber Uj testamentuma, 1582. 5. Dalmatin Biblia, 1583.

Ahn másik füzete Laibach város első szlovén nyomtatványairól szól. Ez a füzetke ránk nézve annyival bír érdeklél, hogy Laibachban az első szlovén könyveket Manlius János nyomta. Sok huza-vona után 1575 megkapta a könyvnyomtató műhelyhez az engedelmet s összesen 25 könyvet nyomtatott 1580-ig, ebből 8 db. szlovént. Hat évi fennállás után a katolikus kormány becsukatta a könyvnyomtatót; Manlius, a ki protestáns könyveket is nyomtatott, szálla volt a vezető körök szemében s a városból, sőt Krajnából is kiutasított, s működését áttette Magyarországra. Erre vonatkozólag *Ahn* ezt írja: »Manuel, durch einen Ausweisungsbefehl gezwungen, verliess zwei Jahre darauf, nachdem er noch seinen Buchhandel anderen Ständen übergeben hatte, die ihm liebgewordene Stätte seiner Thätigkeit, um in Ungarn das Wanderleben eines fahrenden Buchdruckers zu beginnen.« Manlius magyarországi szerepléséről tudjuk, hogy nyomtatott Keresztúron, Német-ujváron, Monyorókeréken, Felső-Lövön (1584—1602).

Ahn hálára kötelez le bennünket, a midőn az első sorban bibliografia fontossággal bíró XVI. századi szlovén protestáns nyomtatványok felkutatásán s megismertetésén fáradozik. A most megjelent két füzet tanúsítja, hogy munkáját szép siker koronázza.

Melich János.